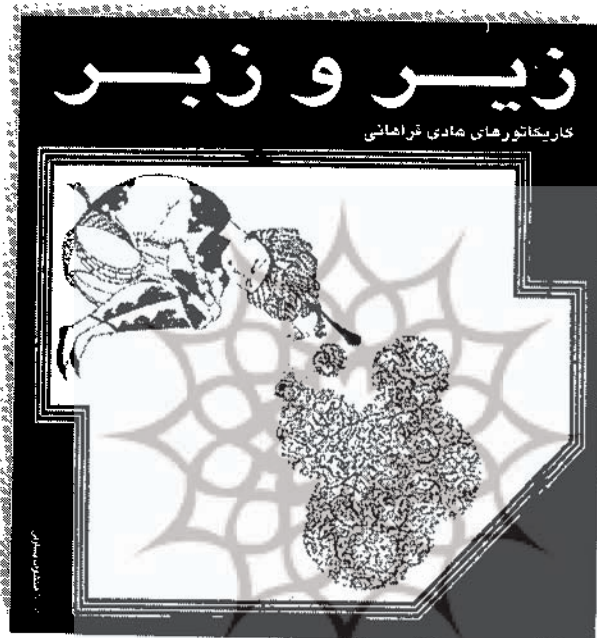

سنت و مدرنیسم

محمدعلی کشاورز

■ زیر و زبر
■ هادی فراهانی
■ انتشارات یساولی، ۱۳۷۷.

- در صفحات ۲۳، ۲۷، ۲۹ و ۳۳ گرایش به مدرنیسم جای خود را با سنت عوض می‌کند.
- در صفحات ۳۱، ۴۵، ۴۹، ۸۱، ۹۵، ۹۷ و ۹۹ ستیز با مدرنیسم ظاهر می‌شود.
- در صفحات ۲۵، ۳۷، ۴۷، ۵۵، ۶۷، ۶۹، ۷۵ و ۷۷ سنت به تمسخر گرفته شده و ملعبه دست مدرنیسم شده است.
- در صفحات ۳۸، ۴۱، ۶۱ و ۶۳ حاکم شدن مدرنیسم را بر سنت مشاهده می‌کنیم که قصد دگرگونی و اضمحلال و نابودی آن را دارد.
- در پاره‌ای موارد سنت کاملاً واداده و رو به نابودی است مانند طرح‌های صفحات ۱۰۱، ۱۰۳ و ۱۰۹ که در طرح صفحه ۱۰۹ سنت به دست مدرنیسم شقه شده و در ص ۱۱۱ فقط تصویری در قاب از آن باقی مانده و در صفحه ۱۱۵ سنت به تاریخ طبیعی پیوسته و با دایناسورها همطراز شده است.
- در صفحه ۱۱۶ (که شماره صفحه هم ندارد) انفعال ارادی سنت در مقابل مدرنیسم به اوج خود رسیده است.

پیشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

تراجم معارف انسانی
دچار سردرگمی می‌کند، پشت جلد، شیرینی روی جلد را ندارد.

۲- مضامین کاریکاتورها تک تک قابل قبول و جای تعبیر و تفسیر دارند، لکن مجموعه آنها در کنار هم دارای تضاد و سردرگمی هستند. معلوم نیست هنرمند محترم سنت را قبول دارد و یا مدرنیسم را. این دو خصلت گاهی در ستیز هستند و گاه در آشتی، گاهی از تهاجم فرهنگی استقبال شده و گاهی با آن مقابله شده است. در واقع این سردرگمی طراح را نشان می‌دهد که از یک طرف گرایشات درونی و فطری به سنت دارد و از طرف دیگر فشارهای روزمره و هم‌رنگ جماعت شدن بر روح و جان او چیره شده است.
- در صفحات ۱۷، ۱۹ و ۵۱ عشق و علاقه به سنت موج می‌زند.
- در صفحات ۲۱، ۶۵ و ۷۱ این سنت برای دیگران هم تجویز می‌شود.

کتاب «زیر و زبر» در قطعی خستی و حاوی ۵۳ کاریکاتور از آقای هادی فراهانی است که در تابستان ۱۳۷۷ توسط انتشارات یساولی منتشر شده است. رنگ زمینه طرح‌ها گاهی نزدیک به سفید و طرح‌ها به رنگ مشکی چاپ شده است. این کتاب علاوه بر تصویر بزرگی از طراح، چند سطری به معرفی ایشان پرداخته است و دو صفحه‌ای نیز به مقدمه‌ای که توسط خانم ایراندخت محمص نگاشته شده اختصاص پیدا کرده و یک صفحه هم توضیح اصطلاحات و واژگان به کار گرفته شده در مقدمه، در انتهای کتاب مزید شده است.

کاریکاتورها با مهارت طراحی شده‌اند و دارای ترکیب‌بندی مناسبی هستند که با توجه به سن طراح (در زمان ارتکاب آنها) قابل تحسین است.

نکته‌ها:
۱- کتاب، طرح جلدی جذاب دارد (نوع ترکیب‌بندی و به کارگیری رنگهای آشنای (لاژوردی و طلایی).
اگر چه صفحه‌آرایی آن با عنوان عمودی شکل دلچسب نیست و خواننده را در به دست گرفتن کتاب

روش کار علمایان از مطالعات فرنگی

هم از این دست ندارد، و اصولاً طرح‌های کاریکاتوری خود بایستی بیانگر درون خود باشند که غالباً هستند و نیازی به توضیح و تشریح ندارند.

۵- طرح‌های این کتاب با توجه به تکرار مضامین آنها در شکل‌های مختلف در خور چنین سرمایه گذاری نیستند.

کتاب با استفاده از کاغذ گلاسه که تقریباً نیمی از صفحات آن نیز سفید است چاپ شده که به نظرم جز اسراف هیچ توجیهی ندارد و این گونه برخورد با این آثار مانع انتقال مفاهیم آنها به همگان شده و آن را به یک کالای لوکس کادویی تبدیل می‌کند. و این دور از اهداف فرهنگی و هنری است که یک ناشر بایستی داشته باشد.

۶- امید است که آقای فراهانی بتوانند با مهارتی که در طراحی دارند دردهای ناگفته دیگر را نیز به تصویر کشیده و تقلیدهای کورکورانه و غرب‌گرایانه پاره‌ای غرب‌باوران خود فراموش کرده را آشکار کنند. مقدمه این کتاب می‌تواند موجبات الهام طراح را فراهم آورد.

می‌رود، (شاید هم انتظار بجایی نباشد) نگاهی سطحی به طرح‌ها دارد و عبارات خود را به اصطلاحات نامأنوس و دور از اطلاع خوانندگان و در عین حال پرطمطراق آلوده است و ظاهراً هیچکدام از زهرخنده‌های طرح‌ها مشام نویسنده مقدمه را تحریک نکرده و نگاهش به عمق هیچکدام از طرح‌ها فرو نرفته است، بنابراین همه آنها را از منظر مبانی هنرهای تجسمی و موسیقایی روایت کرده و با بی‌اعتنایی به محتوای طرح‌ها از کنار آنها عبور کرده است. و اگر ادعا شود که درک مفاهیم طرح‌ها به عهده بینندگان گذاشته شده، این سؤال مطرح می‌شود که چرا نویسنده مقدمه موارد بسیار ساده و سطحی طرح‌ها را، آنهم با کلماتی نامأنوس و غیرمصطلح تشریح کرده است. اگر مخاطب طرح‌ها بتواند محتوای آنها را دریابد و به تحلیل و تفسیر و تعبیر منطقی آنها دست پیدا کند، اولاً به موارد ساده‌تر نیز دسترسی خواهد داشت و ثانیاً چه نیازی دارد که از مشتی توضیح واضحات (که خود به زحمت قابل فهم هستند) و در زورق پیچیده شده‌اند مطلع شود؟ شاید بهتر است بگویم که این کتاب اصلاً نیاز به مقدمه آن

۳- جمع آماري طرح‌هایی که در آنها به سنت پشت شده و آن را مطرود شمرده و از مدرنیسم تجلیل به عمل آمده بیشتر است و این سؤال به ذهن متبادر می‌شود که آیا طراح تا این حد به خودباختگی و سنت‌گریزی رسیده است؟ و یا با حسرت و به دیده انتقاد بر این جریان می‌نگرد و یا اینکه در وادی بین سنت و مدرنیسم سرگردان است و برای انتخاب یکی از آنها با خویشتن خویش درگیر است و بر سر دو راهی انتخاب وامانده است. لیکن این طراحی‌ها، گویای واقعیت‌هایی هستند که در جامعه کنونی با آنها روبرو هستیم و از همه گروه‌ها و دسته‌هایی که در این کاریکاتورها به اندیشه و روش و منش آنها اشاره شده مصادیقی را می‌بینیم. و اگر منظور طراح همین بوده، می‌توان گفت که در کار خویش توفیق داشته است.

۴- همچنانکه قبلاً اشاره کردم این کتاب دو صفحه مقدمه دارد که بیست مورد از اصطلاحات و کلمات فرنگی به کار رفته در آن، در انتهای کتاب آمده که خود نشان‌دهنده ضعف مقدمه است. نویسنده در مقدمه بعکس آنچه که از ایشان انتظار